

Фтемова А.М., курсант Прикарпатського факультету Національної академії внутрішніх справ;

Науковий керівник: Бойчук В.М., доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Прикарпатського факультету Національної академії внутрішніх справ, кандидат філологічних наук, доцент

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Питання соціального статусу державної мови у її взаємозв'язках з мовами інших етнічних груп, що проживають на території України, значною мірою визначається ступенем досконалості чинного мовного законодавства і ефективністю мовної політики держави, яка безпосередньо регулює мовні відносини у соціумі. Однак Україна є поліетнічною державою, яка відповідно до Конституції та міжнародно-правових актів гарантує захист і розвиток як державної, так і всіх мов національних меншин на своїй території.

Питання формування мовної політики та закріплення її базових основ у національному законодавстві є актуальною проблемою сьогодення, яка вже стала предметом наукових студій політиків, політологів, мовознавців, соціологів, культурологів, філософів. Із поняттям мовної політики нерозривно пов'язане питання мовної ситуації, яка значною мірою залежить від етнічних, культурно-мовних, соціально-політичних та інших чинників як внутрішнього, так і зовнішнього характеру. Це призводить часто до недотримання норм чинного мовного законодавства і створює передумови для його коригування та вдосконалення.

Із початком демократичних процесів у кінці 80-х років ХХ століття у країнах СРСР гостро вистало вирішення мовного питання. Внаслідок цього в Україні статус державної отримала українська мова, що було визначено статтею 2 Закону УРСР «Про мови в Українській РСР» від 28 жовтня 1989 р. Під державною розуміють мову офіційного спілкування громадян певної держави; офіційну мову діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування; мову, обов'язкову для

вивчення в закладах освіти, що існують на території певної держави; мову державних засобів масової інформації; основну мову в діяльності політичних партій та інших громадських об'єднань; офіційну мову політичних, освітніх, наукових та інших форумів, зборів, зібрань тощо. Таким чином, Закон надавав українській мові великі повноваження, але водночас гарантував вільний розвиток і рівноправність національних мов, що мало стати, як ідеться в преамбулі, основою духовного взаєморозуміння, культурного взаємозбагачення та зміцнення дружби народів.

Загалом Закон «Про мови...» на час свого видання (1989 р.) мав доволі прогресивний характер, оскільки відкрив українській мові нові перспективи розвитку. З набуттям Україною незалежності українська мова почала активно вживатися в різних сферах життєдіяльності, тобто розширилися межі української мови в комунікативному просторі. У культурно-мовному плані мовна ситуація в Україні визначалася також і ступенем асимільованості з боку провідної раніше нації представників корінної нації в їхній мовній поведінці та національно-мовній ідентифікації. Ідеться передусім про вплив переважаючих верств російськомовного населення, до яких входили не лише етнічні росіяни, а й представники української та інших націй, які, хоча й усвідомлювали свою національність і в побуті спілкувалися рідною мовою, вважали себе, однак, «руськими», об'єднуючи себе з власне росіянами. Незважаючи на послідовні і логічні заходи державного рівня з утвердження української мови в усіх сферах суспільного життя, загалом не досягнуто задекларованих цілей. На нашу думку, мовна політика України була і залишається поміркованою, надто обережною, не схильною до будь-яких радикальних кроків. Це виявляється у невиконанні чи ігноруванні вимог чинного мовного законодавства, безконтрольності. Як наслідок - українська мова виштовхується на маргінес, не отримує належної підтримки з боку держави.

Наразі безперечним залишається той факт, що мовна політика не займала одне з центральних місць у системі загальнонаціональної політики влади, а сьогодні це питання набуває особливої актуальності.